

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

624.2

Szerző: *Kremmer Dezső*
Cím: *Régi pesti históriák*

Idő *v 1820/1924 v*

Forrás: *A Rend*

Személy

Bm

1924. 12. 1.

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Régi pesti históriák

Ira: Kremmer Dezső dr.

II.

Az 1848 márciusi nagy napok után

Mikor a nemzet lelke a nagy március Idusán megmozdult, már két napra rá megjelentek az első plakátok Pest-Buda uccáin, melyeket „a rend és közönségi választmány” nevében a mozgékony Rottenbiller Lipót írt alá. A látszólag jelentéktelen plakát érdekessége, melyben „minden házbirtokos, iparúzó és család-atya a szabadság-koszorúza közbátorság nevében felszólítatik”, hogy lármás békezavarásoktól tartóztassa vissza magát, — abban áll, hogy a márciusi nagy napok eseményeit „a mostani átalakulás biztos és békés kifejlődésének” jelenti ki. Az akkori hatóságok lelkiismeretes munkáját érdekesen igazolja, hogy minden kilengéssel szemben — mindig a város polgárainak biztonságát tartva szem előtt — feltűnő gyorsan hozta meg intézkedéseit. Alig egy hónap múlva, körülbelül április derekán ez a rendre ügyelő választmány feloszlott „feladatának dícső megoldása után”. De már április 18-án a város közgyűlése újabb fölhívással fordult a lakossághoz. Ebben bejelenti Rottenbiller, hogy újabb állandó választmány alakult 73 taggal „a közönségi fenn-

tartása tekintetében”. Ebben a választmányban megtaláljuk az akkori idők nagyjait, szinte kivétel nélkül. Ott van Balassa János, a híres orvos, a tudós Fényes Elek, Henzelmann Imre, a Kasselik-család alapítója, János, Landerer nyomdász, Nádosy István, Nyáry Pál, Perczel Móric, a nagy emberbarát Szilágyi István, Strohmayer Ferenc, Szentkirályi Móric, hogy csak a nagyobbakat említsük.

A hazaszeretet nemes lángja lobogott e hetvenhárom szívben, akik minden nap délután 4 órakor „a polgárság terében” (vagyis a régi városháza közgyűlési terében) jöttek össze. Ekesen igazolja lelkiismeretességüket, hogy a reánk maradt jegyzőkönyvek tanúsága szerint, a napi ülésekről jótormán csak a betegek maradtak el néha-néha. S a zúgó méhkashoz hasonló két városkában feltűnő tegeylem és rend mutatkozott. E választmány jószágos szigorral, de mindig tapintatosan, 24 órán belül intézte el a rendszetbe vágó kérdéseket. Dehát hiába, a forradalom vihara, mint mindig és mindenütt, alacsonyabb

indulatokat is felszínre engedett. Így tudjuk, hogy május elején véres zavargások támadtak a polgárórség és az idegen katonaság között. Ez eseménnyel az akkori minisztertanács is foglalkozott és proklamációval fordult a polgárokhoz. Egy mondatot ragadunk ki ebből a proklamációból, amely még e háborús zavaros idők természetszerű durvaságai mellett is oly finom hangot használ, mely az akkor legmagasabb műveltségű Angliához is méltó lett volna. A proklamáció így ír: „Mint után van sajtó-szabadság, melyben véleményét mindenki szabadon, nyilván és egészen kifejezheti, ily nemes eszközöket használhatván, a polgárok közül senki nem fog a maga érzelmének és véleményének nyilvánítására olyan eszközt választani, mely a közönséget megháborítja, mely a renddel ellenkezik, mely illetlen mévelt emberhez”. S e nemes hangú proklamáció elolvasása után 48 órával a vegyes polgári és katonai bizottság előtt megjelentek olyan lappangó bűnösök is, akiket különben azokban a zavaros időkben a törvény sújtó keze nem tudott volna elérni. Érdekesen mutat rá az akkori idők polgári becsületérzésének mélységére, hogy egyszerű vizsgálat milyen gyors eredményeket tudott elérni.

Így elevenednek meg az elsárgult és feledésbe ment falragaszok nyomán az akkori idők erkölcssei a késő kor kutatója előtt. A mai lelki sivárság keserű idejében értékes tanulságokat nyújtanak nekünk ezek az egyszerű plakátok s mindenekfölött arra tanítanak bennünket, hogy a nemzeti érzéssel áthívított polgári öntudat egy város lelkének az alapjellegét adja meg.

III.

Hány éves a Lánchíd?

E kérdésre látszólag nagyon könnyű a felelet, mert hiszen minden iskolásgyermek tudja, hogy a nagy Széchenyi és a két Clark európai hírű alkotását mikor állították föl. Am az öreg könyvekben turkáló hisztorikus szeretettel fordul minden kis jelentéktelen adathoz, mely a mi büszkeségünkkel kapcsolatos.

És ezek az elfeledett adatok elmesélik nekünk a Lánchíd születésének körülményeit. A napokban több napilap emlékezett meg a 75 éves Lánchídról, pedig a Lánchíd gondolata több mint 100 éves. Ugyanis 1820-ban a „Bécsi Magyar Kurír” melléklete egy szerény kis hírt közöl gróf Karacsay Fedor ulánuskapitány egy érdekes leveléről, melyet az érdemes katona a „Budai Újság”-ban közöl.

XX. Ez a levél a Pest és Buda közt építendő álló híd kérdésével foglalkozik és meleg, lelkes hangon hívja föl honfitársai figyelmét erre a nagyjelentőségű kérdésre. Köztudomású ugyanis, hogy eddigelé úgynevezett repülőhajóhíd bonyolította le a két városka között a forgalmat, körülbelül a Deák Ferenc uecéval szemben. 1812 március 15-én, ahogy *Karacsay* kapitány értesít bennünket, oly hatalmas szélvihar dühöngött a két város fölött, hogy „a Dunában levő hidat köteleikről leszaggatta és a malmokhoz vervén, némelyeket elsüllyeszte, másokat tovább ragadta“.

Ez életrevaló hazafias terv esodálatos módon minden visszhang nélkül maradt a feledés homályában. Ezekkel a szerény sorokkal állítok emléket a későbbi hősi halált halt ulánuskapitánynak.

Alig három év múlva, ugyancsak egy kapitány, *Baritz* György es. k. raguzai ingenieur egy érdekes tanulmányt adott ki ezzel a címmel: „Vélekedés, mi módon lehetne Buda és Pest között a' Dunán állandó hidat építeni“. A mun-

ka most 101 éve jelent meg s míg *Karacsay* gróf gondolatát tiszta hazafias lelkesedés sugalmazta és csupán vázlatosan érinti a kérdést, addig *Baritz* mérnökkari kapitány már a szakember alaposágával dolgozza ki tanulmányát. Legnagyobb érdekesség e tanulmányban az, hogy ő az első, aki a vaslánc-rendszer alkalmazását említi. Minden új gondolat felvetőjének közös tragikus sorsa, hogy szinte teljes hallgatással mellőzik. Ezt a tényt szomorúan igazolja, hogy mikor *Baritz* műve megjelenése után tíz évre *Szegedy* Ferenc septemvir Pest megye közgyűlésén „a Pest Buda közötti híd-építés tárgyában“ lelkeshangú levelet intézett a magyar hazához: *Baritz* tanulmányáról egy szóval sem emlékezik meg. Ellenben a „Bécsi Magyar Kurir“ 1833. évfolyamában így ír *Szegedy* tervéről: „A vélemény olyan, millyet csak egy a közjót mindenkor előmozdítani kész megye küldöttségéből lehet várni. Helybehagyatott az a Rendek által is; s így a közjó és haszon szent ügye e Nemes

Vármegye részéről lelkes pártolásra talál. A dolog szorgalmaztatása Követ Uraknak megiratni rendeltetett“. Tehát a nemes vármegye sem emlékezett meg *Baritz*ről. Mikor azután Pozsonyban azt indítványozzák a pestmegyei követek, hogy küldjenek ki országos hídbizottságot, ennek a bizottságnak kötelessége volt, hogy az egész kérdést, annak multját feldolgozza. Az összes tárgyalási jegyzőkönyvek egyike sem emlékezik meg csak egy szóval is az állandó híd gondolatának két hősről.

Kerestem, kutattam a raguzai kapitány tanulmányának valamilyen visszhangját, de sem itthon sem a bécsi es. kir. mérnöki akadémia kiadványaiban nyomát nem leltem. Maga a kapitány is eltűnik a magyar katonai világból s nemes álmát minden érdeklődés nélkül vihette ismeretlen sírjába.

A mi féltett büszkeségünk, a nemes ívű Lánchíd, ma valójában 75 éves, de a Lánchíd építésének gondolata immár 104 éves.